

31.12.2019

EOAK/2348/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALIJÄRJESTELYT ASKOLAN KUNNASSA

1 OMA ALOITE

Määräsin kaksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiestä suorittamaan 8.4.2019 ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen satunnaisesti valituissa eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikoissa.

Eduskunnan oikeusasiamies on osa YK:n vammaissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa vammaisten henkilöiden osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin. Vammaissopimuksen 29 artikla koskee nimenomaisesti osallistumista poliittiseen ja julkiseen elämään.

Ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen tarkoituksena oli selvittää ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä tilojen yleistä järjestystä ja äänestystapahtuman sujuvuutta. Tarkastuksessa todetut havainnot ja sovellettavat oikeusohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä olevassa tarkastuspöytäkirjassa (EOAK/1670/2019).

Askolan kunnassa tarkastettava ennakkoäänestyspaikka oli Monninkylän kirjasto. Ennakkoäänestyspaikassa havaittiin tarkastuspöytäkirjassa todettuja puutteita.

Edellä todetun johdosta otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi, oliko ennakkoäänestyspaikkojen vaalijärjestelyt toteutettu asianmukaisesti.

2 SELVITYS

Oman aloitteeni johdosta hankittiin Askolan kunnan keskusvaalilautakunnan selvitys ja kunnanhallituksen lausunto. Niissä todettiin seuraavaa.

Askolan keskusvaalilautakunta päätti 24.5.2019 § 16 antaa 1) pykälätekstissä esitetyt vastineet eduskunnan oikeusasiamiehen selvityspyyntöön; 2) saattaa tämän päätöksen tiedoksi Askolan kunnanhallitukselle edelleen kunnanhallituksen lausunnon kera eduskunnan oikeusasiamiehelle välitettäväksi; ja 3) saattaa tämän päätöksen oheismateriaaleineen tiedoksi Askolan vammaisneuvostolle.

Tarkastuskäynnin pöytäkirjan mukaan Monninkylän kirjastossa havaittiin muun muassa seuraavia puutteita, joihin esitetään annettavaksi seuraava vastine:

Puute 1: Ennakkoäänestyspaikka oli huonosti opastettu: Tarkastajilla oli vaikeuksia löytää kirjaston ulko-ovea, koska sisäänkäyntiä ei ollut merkitty tai reittiä muutoin viitoitettu. Pihalla tai kirjaston sisätiloissa ei ollut ainuttakaan tiedotetta taikka opastetta ennakkoäänestyksestä.

Vastine 1: Monninkylän kirjasto on ollut useana vuonna ennakoäänestyspaikkana Askolassa. Kyseessä on pieni paikkakunta ja asukkaat tietävät missä kirjasto sijaitsee. Inhimillisestä erehdyksestä johtuen kirjaston oveen ja sisälle oli jäänyt laittamatta ennakoäänestyspaikka opaste. EU-vaaleja varten on myös tilattu isontien varteen laitettava standi, joka ohjaa ennakoäänestyspaikkaan.

Puute 2: Äänestyspaikan ulko-ovi oli raskas ja kynnykset sisään pääsemiseksi olivat liian korkeita. Pyörätuolia käyttävä henkilö ei voinut suoriutua sisään omatoimisesti ilman toisen henkilön apua.

Vastine 2: Kynnykseen on teetetty luiska, joka on jo käytössä EU-vaalien ennakoäänestysessä. Äänestyspaikan ulko-ovi on raskas ja keskusvaalilautakunta ilmoittaa tästä tekniselle lautakunnalle.

Puute 3: Äänestystilassa ei ollut esteetöntä vaalikoppia. Äänestyskopin kirjoitustaso oli liian korkealla ja äänestyskoppi oli kapea. Kulkeminen äänestyskopille oli tilan ahtauden vuoksi muutenkin hankalaa, sillä äänestyskopille johtava välikko oli vain noin 20 cm.

Vastine 3: Kunnan työpajalta tilattiin jo EU-vaaleihin esteettömiä äänestyskoppeja pyörätuoleilla liikkuville äänestäjille. Esteettömiä äänestyskoppeja on tarkoitus sijoittaa kunnan jokaiseen ennakoäänestyspaikkaan ja vaalipäivän äänestyspaikkaan. Internetistä on saatu Kynnys ry:n nimissä esitetyn esteettömän äänestyskopin rakennepiirustukset.

Puute 4: Ennakoäänestyspaikalla ei ollut välittömästi saatavilla suurennuslasia tai muuta vastaavaa apuvälinettä heikkonäköisiä äänestäjiä varten.

Vastine 4: Suurennuslasit on nyt hankittu ja ne ovat käytettävissä EU-vaaleissa.

Puute 5: Kirjastossa ei ollut inva-wc:tä. Äänestystila oli pieni ja ahdas. Valaistus äänestyskopissa oli hieman hämärä.

Vastine 5: Monninkylän kirjasto on ahdas ja siellä ei ole inva-wc:tä. Koska kunnanhallitus päättää äänestyspaikoista, niin keskusvaalilautakunta pyytää kunnanhallitusta ottamaan huomioon vaalitulojen esteettömyysvaatimukset seuraavien vaalien vaalipaikkoja päätettäessä.

Askolan kunnanhallitus merkitsi kokouksessaan 28.5.2019 § 132 päätöksen tiedokseen ja päätti välittää lausunnon eduskunnan oikeusasiamiehelle.

3 RATKAISU

Eduskuntavaalien ennakoäänestyspaikkojen tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella Askolan Monninkylän kirjaston ennakoäänestyspaikassa oli todettavissa puutteita.

Erityisesti huomiota kiinnitettiin siihen, että äänestystilassa ei ollut niin sanottua esteetöntä (inva-mitotettua) äänestyskoppia tai muuta sellaista äänestyspaikkaa, jossa pyörätuolia tai muuta liikkumisen apuvälinettä käyttävä henkilö voisi äänestää muiden katseilta suojattuna. Huomiota kiinnitettiin myös siihen, että ennakoäänestyspaikka sijaitisi tilassa, johon ei päässet omatoimisesti pyörätuolilla korkean kynnyksen vuoksi.

Pidän myönteisenä, että keskusvaalilautakunta oli ryhtynyt heti tarkastuksen jälkeen korjaaviin toimenpiteisiin. Saadun selvityksen mukaan tarkastuksen jälkeen suurennuslasit on hankittu ja

ne ovat käytettävissä jo EU-vaaleissa. Inhimillisestä erehdyksestä johtuen kirjaston oveen ja sisälle oli jäänyt laittamassa ennakkoäänestyspaikka opaste. EU-vaaleja varten on myös tilattu isontien varten laitettava standi, joka ohjaa ennakkoäänestyspaikkaan. Korkeaan kynnykseen on teetetty luiska, joka on jo käytössä EU-vaalien ennakkoäänestyksessä. Äänestyspaikan rakasta ulko-ovesta ilmoitetaan tekniselle lautakunnalle. Kunnan työpajalta on tilattu jo EU-vaaleihin esteettömiä äänestyskoppeja pyörätuoleilla liikkuville äänestäjille.

Keskusvaalilautakunta ilmoitti selvityksessään myös, että se pyytää kunnanhallitusta ottamaan huomioon vaalitulojen esteettömyysvaatimukset seuraavien vaalien vaalipaikkoja päätettäessä.

Edellä todetun vuoksi asia ei ole johtanut muihin toimenpiteisiin laillisuusvalvontani puitteissa, kuin että kiinnitän keskusvaalilautakunnan ja kunnanhallituksen huomiota tarkastuspöytäkirjassa todettujen seikkojen aiheuttamiin ongelmiin esteettömyydelle ja saavutettavuudelle sekä vaalisalaisuuden turvaamiselle.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä toteamani Askolan kunnan kunnanhallituksen ja keskusvaalilautakunnan tietoon. Lähetän ratkaisuni tiedoksi myös oikeusministeriölle.